

vane prije nekoliko godina, na organiziranju seminara iz arhivistike za osobe koje nisu arhivisti, te izvještava o napredovanju te inicijative do stalnih seminara, a Rosine-Cleyet-Michaut u nastavku pod naslovom »Centar« ističe da se za 1987. godinu planiraju vrlo specifični seminari.

Bernard Woelderink piše o najstarijem, sada gotovo stoljetnom arhivskom društvu na svijetu. To je Društvo arhivista Nizozemske. Autor u kratkoj analizi djelatnosti Društva kaže da u drugoj polovici prošlog stoljeća počinje živ, ali i oprezan njegov razvoj, spominje neke njegove najvažnije publikacije, najznačajnija imena nizozemske arhivistike te završava sa »Sadašnjim stanjem«. Zanimljivo je da je Društvo već 1891. zanimalo pitanje što bi trebala tražiti država ili neka oblast od određene osobe da bi je imenovala arhivistom.

Dvojezični bilten »Janus« šalje kao prilog ovom broju upitnik za prijavu na Pariški kongres. (BRANKA DŽIDIĆ).

ARCHIVES. Časopis Britanskog arhivskog udruženja. Brojevi 73 — 78 (travanj 1985 — listopad 1987). Posebnu vrijednost časopisu daju prilogi iz povijesti arhivske prakse u Britaniji. Tako John Cantwell piše o imenovanju prvog zamjenika Državnog arhivara — Deputy Keeper of the Records — (Archives, br. 73, str. 22—37). Osim priloga iz povijesti arhivske prakse časopis donosi radove o suvremenoj arhivskoj problematici. Vrijedan pažnje, iako bez posebnih novosti, je rad Michaela Andersona: Čuvanje strojno čitljivih podataka za sekundarnu analizu (Archives, br. 74, str. 79—94). Autor polazi od činjenice da je osamdesetih godina proizvedena velika količina strojno čitljivih dokumenata, ali podloga na kojoj su ti dokumenti zapisani je takva da im je život, u najboljem slučaju, moguć samo nekoliko godina. Najgori su slučajevi kada ih se, zbog štednje, briše. Poseban problem je dokumentacija o izradi projekta. Ako se ona ne sačuva, teško će se moći u budućnosti riješiti što je zapisano. Moderni software je podešen za stalno ažuriranje pomoću prebrisavanja, ali time se zauvijek gubi raniji zapis. Dakle, isti kompjuterski materijal se koristi više puta, a kad je uskladišten s vremenom blijedi i propada. Napredak tehnologije u suvremenoj administraciji je sasvim isključio papir, a dopise je zamijenila elektronska razmjena poruka. Prema britanskom Zakonu o arhivu iz 1958. dokumentacija dolazi u arhiv nakon 30 godina. Međutim, vijek magnetskih zapisa je znatno kraći što znači da će oni iščeznuti znatno prije nego postanu »zreli« za arhiv. Prvotna podloga za strojno čitanje bila je papirna vrpca i bušena kartica — takva dokumentacija je trajna, ali danas toliko zastarjela da se u suvremenoj administraciji više ne primjenjuje. Magnetski zapis na vrpci ili disku traje 6 do 18 mjeseci. Njegovo slabljenje je uzrokovano samom naravi zapisa kao i vanjskim utjecajima. Svjetlosni zapisi na klasičnom filmu su, u usporedbi s magnetskim zapisom, znatno trajniji. Zapis na filmu s halogenim srebrom traje jedno stoljeće. Na njemu su podaci gusto upisani, ali je čitanje sporo i potrebna je za to posebna oprema. Drugu vrstu svjetlosnog zapisa omogućila je laserska tehnologija. Optički diskovi imaju veliki kapacitet, trajnost zapisa je između 10 i 20 godina. Međutim, uočeno je da reflektivnost diska s vremenom slabi, a drugi problem je vezan s napretkom tehnologije koja je usmjerena na pronalaženje mogućnosti brisanja zapisa s optičkog diska. Stalno usavršavanje hardwarea i softwarea predstavlja za arhiv problem jer nova tehnologija nije upotrebljiva za raniji materijal.

Zato će arhivi uz prikupljanje kompjuterskih zapisa morati prikupljati identičnu ili kompatibilnu tehniku za njihovo isčitavanje.

Kako se uređuje jedan specijalni arhiv može se vidjeti u dva rada o arhivu koji je formiran u londonskoj Tate Gallery. Sarah Fox-Pitt opisuje njegov postanak i razvoj kao arhiva britanske umjetnosti dvadesetog vijeka (Archives, br. 74, str. 94—106), a Clare Colin daje njegovu strukturu (Archives, br. 75, str. 144—152). Prvu grupu sačinjavaju dokumenti same galerije (»registratura«), drugu arhivi pojedinih umjetnika (»rukopisne ostavštine«), treću mikrofilmovi, četvrtu audio-vizuelni zapisi, petu fotografije, šestu plakati, sedmu izresci iz štampe, osmu razglednice i devetu dokumentacija o prodaji rukopisâ.

Specijalisti za »stariju građu« će s posebnim interesom pročitati rad Trevora Fouldsa: Srednjovjekovni kartulari (Archives, br. 77, str. 3—35). Radi se o vrijednom prikazu kartularâ na području Engleske, Škotske i Walesa.

Poseban problem u arhivima predstavlja reprografiranje dokumenata jer u svakom slučaju izaziva njihovo oštećenje. Hugh Wilman prikazuje tri nova metoda kopiranja dokumenata koji se primjenjuju u Britanskoj biblioteci (Archives, br. 78, str. 85—88). Fotokopirni aparat postavljen iznad glave (Overhead Photocopier) omogućava da se rukopisna knjiga ne otvara potpuno već samo u obliku V, a snima se samo jedna stranica. Time je izbjegnuto rasklapanje knjige kojim se dosta oštećuje stari uvez, a pritisak na listove koji se snimaju je minimalan. Uređaj se zove »Arhivist«. Mnogo složeniji uređaj je digitalni preslikač (The Image Digitiser). On pretvara sliku stranice u elektronski digitalni signal koji se dalje prenosi ili na ekran ili na uređaj za štampanje. Žarulja koja se koristi je bez ultravioletnih i infracrvenih zraka. Posebna su mu prednost mogućnosti snimanja na digitalne optičke diskove. Jedan disk od 12 inča može sadržavati snimke nekoliko desetaka tisuća stranica. Konačno, treći postupak reprografiranja je elektroluminiscentno kopiranje (Electroluminescent Copying). Ono je posebno prikladno za stare knjige koje se uopće ne smije rasklapati. Radi se o posebnoj, poput lista tankoj, fleksibilnoj elektroluminiscentnoj lampi koja se zajedno s fotopapirom umeće između listova. Knjiga se, zatim čvrsto zatvori, lampa uključi na određeno vrijeme (npr. 1 sekunda), a zatim se tako eksponirani fotopapir redovnim postupkom razvije. Svjetlost ovih lampi je potpuno hladna i bez ultravioletnih zraka. Uređaj se može koristiti samo za potpuno ravne listove, a rubni dio lampe ne svijetli pa dio lista koji je pod njim ne može biti snimljen. (IVO FICOVIĆ).

»ŠIBENSKI DIPLOMATARIJ. ZBORNİK ŠIBENSKIH ISPRAVA. POVIJESNI SPOMENICI ŠIBENIKA I NJEGOVA KOTARA«, sv. 1, Šibenik 1986. Još je 1868. god. Sime Ljubić upozorio na važnu grupu šibenskih isprava, a i kasnije se o njima mogu pronaći informacije u literaturi. Šibenski fond građe općenito je veoma bogat i značajan za šire područje Primorja SRH, ali Muzej grada Šibenika s pravom je u svojoj novopokrenutoj seriji »Povijesni spomenici Šibenika i njegova kotara« uzeo za prvi svezak upravo materijale diplomatarija koji se donedavno nalazio u Austriji (pretpostavlja se da je tamo dospio u prvoj polovini 19. st.), a vraćen je 1977. Tu se zapravo radi o srednjovjekovnim ispravama, i to onima iz razdoblja od 1167. do 1494.